

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Από τον Χορτάτση στον Κουν

(Μελέτες για το Νεοελληνικό Θέατρο)

Είναι ένα από τα βιβλία του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης. Συγγραφέας του βιβλίου είναι ο Δημήτρης Σπάθης. Το εξώφυλλο, Θέατρο Τέχνης «Πέρασε» 1965 με το χέρι του Γιάννη Τσαρούχη.

Πριν προχωρήσω στο έργο, θα ήθελα να παρουσιάσω τον συγγραφέα.

Ο Δημήτρης Σπάθης γεννήθηκε στο Κάιρο το 1925.

Τελείωσε το Γυμνάσιο της ιστορικής Αρμετιείου Σχολής το 1942. Στη συνέχεια (1942-1944) φοίτησε στο Γαλλικό Λύκειο του Καΐρου. Από τον Ιούνιο του 1944 ως το τέλος του 1945 υπηρέτησε στο Βασιλικό Ναυτικό στη Μέση Ανατολή πρώτα, κατόπιν στην Ελλάδα κατά την Απελευθέρωση. Το 1946 αποστρατεύτηκε και γύρισε στην Αίγυπτο. Ο εμφύλιος τον οδηγεί στην Ελλάδα στο βουλό και κατόπιν πρόσφυγα στη Σοβιετική Ένωση, στην Τασκένδη.

Από το 1950 ως 1955 σπούδασε στη Σχολή Θεατρολογίας του Κρατικού Θεατρικού Ινστιτούτου. Τελείωσε τις σπουδές με άριστα και η σχολή τον πρότεινε για μεταπτυχιακά στη Μόσχα. Κατόπιν μετά από εξετάσεις πήρε υποτροφία για το Ινστιτούτο Ιστορίας των Τεχνών της Ακαδημίας Επιστημών της ΕΣΣΔ στο τμήμα Ιστορίας του Θεάτρου.

Ο Δημήτρης Σπάθης είναι ένας από τους θεμελιωτές της ελληνικής Θεατρολογίας, ένας πρωτοπόρος που συνέλαβε αποφασιστικά στην εδραίωση της νεαρής επιστήμης στη χώρα μας και που μας πλούτισε με έργο υποδομής, απαραίτητο εργαλείο για τη μελέτη και την κατανόηση της ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου.

Ένα άλλο εξ ίσου σημαντικό

κό χαρακτηριστικό είναι η «σκηνοκεντρική» στόχευσή του. Δεν γράφει μια ιστορία των θεατρικών κειμένων αλλά της σύνταξης θεατρικής δραστηριότητας, ενδιαφέρεται ταυτόχρονα για τους δραματουργούς για τους θεατρίνους για τα κείμενα και για τους χώρους, για τη σκηνή και την πλατεία.

Τα μελετήματα του Δημήτρη Σπάθη, εξερευνώντας δύσβατες περιοχές και προτείνοντας πρωτότυπες ερμηνείες αποτελούν πολύτιμη συμβολή στη πολιτισμική αυτογνωσία.

ΤΑ ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ

Πολύτιμη συγκομιδή του Νικηφόρου Παπανδρέου

1ον ΚΡΗΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
• Ιταλικές πηγές και κρητική αναγεννησιακή δραματολογία.
• Χορτάτσης, Τζιράντι και Ευριπίδης).

2ον ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ
• Ο διαφωτισμός και το νεοελληνικό θέατρο.
• Η αμφισβήτηση της αναγκαιότητας του θεάτρου στο πλαίσιο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Έλληνες φιλόδοξοι εκθρόνισαν τους φώτες. Ο Βασιλικός του Μάτεσος στο εύφορο χώμα του Διαφωτισμού.

3ον ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ
• Η εμφάνιση και καθιέρωση του μελοδράματος στην ελληνική σκηνή.

4ον ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ
• Ο επαναστατικός κρίκος.

• Ο Ιωάννης Ζαμπέλιος και η συμμετοχή του στην οικοδόμηση της νεοελληνικής σκηνής.
• Μ. Χουρμούζης, Σάτιρα και πολιτική.
• Τα πρώτα βήματα της νεοελληνικής κωμωδίας και η παρουσία του Χουρμούζη στο βουλγαρικό θέατρο.
• Αι λυπηραί συνέπειες των επαναστάσεων. Τα πολιτικά γεγονότα του 1843 και του Κουτρούλη ο γάμος.
• Η συζγητική ζωή εν Ελλάδι. Για την κωμωδία των γερόντων, το μάθημα και τον συγγραφέα της.
• Ο θεατρικός Βερναρδάκης. Κλασικός ή ρομαντικός;
• Ο Ηλίας Καπετανάκης και το νεοελληνικό θέατρο στο τέλος του 19ου αιώνα.

5ον Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ

• Οι πρώτες θεατρικές προσπάθειες στην Αθήνα το 1836 και 1837.
• Η Ερμούπολη θεατρική πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους (1829-1839).
• Η επαναστατική συμβολή στη θεμελίωση της νεοελληνικής σκηνής και ο Αντώνης Μανούσος.
• Ελληνικοί και ξένοι περιοδεύοντες θίασοι του 19ου αιώνα.
• Οι συνέπειες μιας συνάντησης.

6ον ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΕΣ

• Ένα εισαγόμενο είδος: Η καθιέρωση του σκηνοθέτη στο νεοελληνικό θέατρο.
• Ο Κωνσταντίνος Χριστομάνος

και η καθιέρωση της σκηνοθεσίας στο νεοελληνικό θέατρο «Θωμάς Οικονόμου».

- Οι προσπάθειες για την σκηνική αξιοποίηση του αρχαίου δράματος.
- Ο σκηνοθέτης και η παράσταση της Ορέστειας στο Βασιλικό Θέατρο.
- Η Ιφιγένεια του Γκαίτε και η συμμετοχή της στη πορεία του νεοελληνικού θεάτρου.
- Η Μαρίκα Κοτοπούλη και η Ηλέκτρα του Χόφμανσταλ.
- Δημήτρης Ροντήρης.
- Ο σκηνοθέτης Γιαννούλης Σαραντίδης. Μια διαδρομή από χθες στο αύριο της νεοελληνικής σκηνής.
- Γιώργος Σεβαστίκογλου: Δάσκαλος του σκηνικού λόγου.
- Το νεοελληνικό θέατρο και ο Τσέχωφ. Κάρολος Κουν. Η πορεία προς το Θέατρο Τέχνης.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΘΕΜ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ

Κάποια στοιχεία για τον θεατρικό Βερναρδάκη

Τελικά, σε σχέση με τις θέσεις των προλεγόμενων, ο Βερναρδάκης παραμένει σταθερός και αμετακίνητος σε ένα βασικό σημείο. Τα ελληνικά έργα πρέπει να εκφράζουν τη γνήσια και ανόθευτη συνείδηση του ελληνικού έθνους. Η προσήλωση στο εθνικό πνεύμα, η εθνική προοπτική (το εθνικό θέμα), το εθνωφελές γενικά είναι η μαγική ράβδος που, άσχετα από τεχνολογίες, κάνει τα έργα αποδεκτά και αξιόλογα.

Τρία χρόνια αργότερα, κατ' απαίτηση του ελληνικού θιάσου, ο Βερναρδάκης έγραψε τη Μερόπη, δίδαξε ο ίδιος τους ηθοποιούς για την παρουσίαση της τραγωδίας το Μάρτιο του 1866 και τύπωσε το έργο την ίδια χρονιά στην Αθήνα.

Σκηνοθεσία και σκηνοθέτες του 20ου αιώνα.

Η πρώτη μεγάλη επιτυχία του Βασιλικού Θεάτρου σημειώθηκε στην αρχή της δεύτερης περιόδου, το Νοέμβριο του 1902, με την κωμωδία του Σαίξπηρ «Όνειρο θερινής νυκτός», (μετάφραση Γεωργίου Στρατήγη) που παίχθηκε 21 φορές συνέχεια εκείνη τη χρονιά, (κάτι αν όχι πρωτοφανές, πολύ σπάνιο για τα ελληνικά δεδομένα) και θα επαναληφθεί αρκετές φορές τα επόμενα χρόνια.

Η πορεία προς το Θέατρο Τέχνης - Κάρολος Κουν

Αντίθετα με τους θεατές του θεάτρου Κοτοπούλη - Ρεξ, οι νέοι που κυρίως γέμιζαν τη μικρή οθόνη του θεάτρου Αλίκη παρακολουθούσαν το μινεγκό δράμα με θροσκειτική ευλάβεια, «ασάλευτοι και σιωπηλοί σαν βελούδινη ταπεταρία» όπως γράφει ένας αυτόπτης μάρτυρας, ο Αλέξης Σολωμός.